

Sziríza: a homokszem a gépezetben

Kategória: [2015. január](#)

Írta: Eric Toussaint

A genfi „Le Courier” nevű napilap interjúja Eric Toussaint-nal, belga közgazdással, aki az államadósságok kérdésének szakértője és több latin-amerikai baloldali kormánynak volt tanácsadója. Az interjú február 4-én készült, azaz Európai Központi Bank döntése akkor még csak lehetőség, valószínűség volt – de közgazdásunk hozzáértését mutatja, hogy jóslata fényesen bevált, az EKB február 4-én, szerda este, megtagadta a görög bankok refinanszírozását.

Hogyan értékeli a Sziríza vezette kormány a gazdaság területén végrehajtott első lépéseit?

Ezek az első intézkedések azokat a politikákat érintették, melyek igazságtalanok, népszerűtlenek és az ország számára pusztító hatásúak voltak. Konkrétan arról van szó, hogy a kormány ingyen áramot biztosít mintegy 300 000 háztatásnak, akik eddig áram nélkül éltek; visszaállítja a minimálbért a régebbi szintre (azaz 751 euróra); újrafoglalkoztat mintegy 3 500 elbocsátott dolgozót; felosztatja azt a szervezetet, melyet a Trojka hozott létre a privatizáció lebonyolítására; lemond Szaloniki és Pireusz kikötőjének eladásáról... Egyszóval a kormány meg tudta mutatni, hogy tiszteletben tartja azt a mandátumot, mellyel a görög nép felruházta. Ennek csak örülhetünk.

A kormány összetétele, elsősorban Janisz Varufakis a pénzügyi kulcstárca élére való kinevezése, megfelel ennek a szellemiségnek?

Részemről elég sajnálatosnak tartom, hogy csak férfiakat találunk a tíz „szuperminiszteri” tárca élén, noha kétségkívül vannak női miniszter-helyettesek igen fontos tárcáknál is. Gazdasági területen azt mondhatjuk, hogy noha Varufakis a médiák sztárja, azonban a kulcsembert, a miniszterelnök-helyettes Jannisz Dragaszakisz, aki inkább a Sziríza mérsékelt szárnyához áll közel. Maga a kormány a bölcs egyensúlykeresés eredménye. Még felhívnam a figyelmet Giorgosz Katrugalosz igen fontos szerepére, aki a közigazgatási reformért felelős tárca élén áll, ő jelentette be az elbocsátott dolgozók újraalkalmazását. Egy jogászról van szó, aki velünk együtt dolgozott a görög államadósság állampolgári felülvizsgálatáért!

Panosz Kammenosz védelmi miniszterre való kinevezése és a Sziríza az ANEL nevű jobboldali párttal való szövetsége meglehetősen nehézé tesz olyan választási ígéretek teljesítését, mint az Egyház fokozottabb adózásra való kényszerítése, vagy a szent tehénnek tartott hadsereg megfejtése.

Ez így van. Ez két igen aggasztó kérdés. De már nagyjából másfél éve Alekszisz Ciprasz egyre gyakrabban beszélt pozitívan az Egyházzal, mint amely gyógyírt nyújthat a társadalomnak a megszorítások által okozott sebeire. Egyre inkább elfelejtette említeni annak szükségességét, hogy ennek a hatalmas ingatlantulajdonnal rendelkező intézménynek jobban hozzá kellene járulnia a közügyek finanszírozásához.

Ami Panosz Kammenosz jelenlétét illet a védelmi tárca élén, ez természetesen egy üzenet a hadseregnek: a Szirízia titeket nem fog bántani. Márpedig a görög védelmi költségvetés arányosan az egyik legmagasabb az Európai Unióban. Németország és Franciaország, a görög hadsereg elsőszámú beszállítói, már eddig is komoly figyelemmel kísérték, hogy a megszorítások ne érintsék túlzottan ezt a területet. Másrészt Panosz Kammenosz elég szoros felügyeletet kapott miniszter-helyettese, a görög-argentin Kosztasz Iszikosz személyében, aki a Montoneros volt guerillája és a Sziríza balszárnyához tartozik.

Azt is tegyük hozzá mindehhez, hogy egy rasszista bűzt árasztó párt kormányban való jelenléte ellenére, a kormány első döntései közé tartozott, hogy görög állampolgárságot adott a bevándorlók az országban született vagy felnevelkedett gyermekeinek. Ez a görög környezetben igen fontos lépés volt, hiszen az előző kormány alig titkoltan pengetett idegenellenes húrokat. A Sziríza lépései eddig az mutatják, hogy az ANEL-lal való szövetség csak a gazdasági kérdésekre terjed ki, ennek a szövetségnek nem a bevándorlók fogják megfizetni az árát.

Az államadósság kulcskérdését illetően a Sziríza a törlesztés felfüggesztését javasolja, amelyet aztán a növekedés üteméhez igazítanának.

Ha ez a helyzet, ez már önmagában is változást jelent a görög álláspontban, amely minden bizonnyal az euró-zóna vezető személyiségei heves negatív reakcióinak köszönhető. Utóbbiak legfeljebb a visszafizetés átütemezésére lennének hajlandóak... A törlesztés felfüggesztése, ahogy az adósság felülvizsgálata is része a Sziríza nyilvánosság előtt is hangoztatott lehetőségeinek, de csak második körben. A kormány első körös stratégiája a tárgyalások megkezdésének követelése és egy nemzetközi konferencia összehívása minden államadósság kérdéséről. Ez utóbbi azt az akaratot jelzi, hogy a vitát az európai intézményekbe importálják, delegitimálva ezzel magát a Trojkát (Európai Központi Bank, IMF, EU).

Úgy tűnik, hogy a frontvonalak megfagytak: blöffölés zajlik, ahol mindenki emeli a tétet, vagy tényleg lehetetlen a dialógus?

Én az utóbbira hajlok. A Sziríza két alapvető dolgot javasol: mi megtartjuk a költségvetési egyensúlyunkat – elég kevés európai kormány büszkélkedhet ilyesmivel –, de megváltoztatjuk a terhek elosztását, csökkentve azok terheit, akik a válság áldozatai illetve növelve azokéit, akik a nyertesei. Másrészt: tárgyalásokat indítunk az adósság csökkentéséről. Ezzel szemben az európai vezetőknek maga az államadósság csak eszköz arra, hogy ráerőszakolják az országokra a strukturális átalakítások neoliberais programját, melyet a Sziríza éppen le akar állítani. Semmiféle kompromisszum nem látszik lehetségesnek. Annyit állíthatunk, hogy ha a Sziríza azt mondta volna, hogy „oké, folytatjuk tovább a neoliberais politikákat, de ti csökkentsétek az adósságot”, akkor az EU azt talán elfogadta volna. Valójában arról van szó, hogy Európa arra akarja rákényszeríteni Cipraszt, hogy megszegje a szavát. Talán nem is mondtak neki nagyon mást, mint hogy „nézze Hollande-ot, ő már megtette ezt maga előtt, tegyen maga is úgy mint mindenki más, viselkedjen normálisan, ne térjen le az útról”...

A mostani hétnek a legfontosabb eseménye éppen ez volt: a Sziríza homokszemet szórt a gépezetbe. Ez az, ami döntő jelentőségű.

Milyen fegyverekkel rendelkezik a két oldal az elkerülhetetlen összecsapás előtt?

A számok jól mutatják a kihívás nagyságát. Ebben az évben Görögországnak 21 milliárd eurót kell visszafizetnie több részletben, a nagy részét egyfelől márciusban, másfelől július-augusztusban. Ezt így tervezte az előző kormány és a Trojka: utóbbi további kölcsönt nyújtana, feltéve ha az ország folytatja a privatizációt és a megszorítási terv más részleteit, amelyből Görögország fizetni tudná ezt a törlesztést.

Ebben a helyzetben a Szirízia fegyvere igen egyszerű: felfüggeszteni a törlesztést. Ezután, legalábbis az én véleményem szerint, a görög kormánynak létre kell hozni az adósság felülvizsgálatára egy bizottságot, amely meghatározná, hogy mely kölcsönök legitimek, azaz visszafizetendőek. Ez a felülvizsgálat jogi érveket nyújtana a törlesztés felülvizsgálatához, vagy akár az illegálisnak – azaz az ország belső rendjének és a nemzetközi szerződéseknél nem megfelelő szerződések – tekintett kölcsönök eltörléséhez.

Egyébként találtam az EU belső szabályzatában egy 2013-as kitétel, amely kötelez minden strukturális reformok alá vont országot, hogy vizsgálja meg a saját államadósságát azért, hogy tisztába tegye, hogy ezek az adósságok miért értek el ilyen szintet és esetlegesen azért, hogy kiderítsenek szabálytalanságokat.

Hogyan lehetne egy demokratikusan megválasztott kormány által kötött szerződésből következő adósság illegitim?

Elsősorban arról van szó, hogy ezen kölcsönök oktrojálásakor visszaéltek bizonyos feltételekkel. Arra kényszerítették Görögországot, hogy olyan társadalmi ellen-reformokat hajtson vége, amelyek megsértettek bizonyos jogokat, másrészt maga a megszorítási politika rombolta le a

gazdaságot és tette lehetetlenné a visszafizetést. Azt is ki tudjuk mutatni, hogy a kormány törvénytelenül cselekedett bizonyos magánérdekek javára, amely megsemmisítheti a tranzakció jogi érvényét. A görög államadósság felülvizsgálata nem túl nehezen végrehajtható dolog: az adósság 80 százaléka a Trojka kezében van és nem régebbi 2010-nél.

Ön is azt mondja, hogy a görög hitelek nagy része az európai államok kezében van. Nem igazságtalan megfizettetni ezeket az európai adófizetőkkel?

Ezeknek az államoknak a parlamentjei hamis ürügyekre hivatkozva vették magukra ezeket a hiteleket. Azt mondták nekik, hogy „meg kell menteni Görögországot”, „segíteni kell a szegény görög nyugdíjasokon”, miközben a valóság az volt, hogy a francia, a német és a belga kormányt a saját bankjaik ösztönözték, akik megijedtek, hogy Görögország nem lesz képes visszafizetni az ezen bankok által adott, nagy kockázatú és még nagyobb hozamú, hiteleket. Merkelnek és Sarkozy-nak az volt a célja, hogy lehetőséget adjanak a bankjaiknak, hogy kimeneküljenek nagyobb károk nélkül ezekből a hitelekből, miközben még hasznot is húzhatnak az antiszociális intézkedésekből és a privatizációból. A valóságban nem megmentették a görög nyugdíjakat, hanem csökkentették azokat! Ennek következtében, ha a cél az volt, hogy megmentésük a hitelező bankokat, akkor most a kormányoknak nincs más teendőjük, mint adó révén ezekre a bankokra hárítani az adósság eltörlésének a költségeit.

Másrésről az az igazság, hogy a szóban forgó összegek az EU számára nem olyan fontosak. A nemzetközi tőzsdék reakciójának a hiánya a görög eseményekre, jól mutatja, hogy nincs rendszerszintű kockázatról szó. A frontok mostani megmerevedése inkább ideológiai kérdés. Az EU számára az az igazi kockázat, hogy ebből precedens lehet, azaz egy ország bent tud maradni úgy az Unióban, hogy nem hajtja végre a neoliberális politikákat. Megbuktatni a Szirízát jelzés a ciprusi, portugál, ír és spanyol választóknak. Természetesen főleg az utóbbiaknak, akik nagyon is hajlandónak látszanak, hogy néhány hónap múlva a Podemost válasszák.

Konkrétan a hitelek visszafizetésének felfüggesztése magával hozná az európai pénzek folyósításának leállítását és Görögország számára a piacon felvehető hitelek kamatának a robbanását. Előfordulhat, hogy az államnak egyszerűen nem lesz elég pénze?

Nem. Semmi sem látszik azt jelezni, hogy a költségvetés ne lenne egyensúlyban, ha pedig ez a helyzet, akkor Görögországnak nincs szüksége az európai utalásokra, amelyeket egyébiránt amúgy is törlesztésre költene. Igen csekély az az összeg, amelyre Görögországnak szüksége van a nemzetközi pénzpiacokról. Egyébként a kamatok már egy hete az egekben vannak, pedig akkor a felfüggesztés még szóba sem került.

Melyek az EU eszközei, hogy megfojtsa Görögországot?

A görög bankoknak nagyon rosszul megy a sora, annál is inkább mert a tulajdonosaik a tőkésítésüket a tőzsdéről oldották meg. Ezek a bankok hiteleket vesznek fel az Európai Központi Banktól (BCE), hogy biztosítsák a likviditásukat. Szerintem a BCE le fogja állítani ezeket a hiteleket akár még azt is kockáztatva, hogy a görög bankrendszer összeomlik. Ezzel a veszéllyel szemben Görögországnak gyorsan cselekednie kell: ki kell sajátítani ezeket az intézményeket és köztulajdonba kell vennie őket. Ez maga után fogja vonni a Sziríza programjának radikalizálódását.

A görög kormányzat reménykedhet valódi nemzetközi támogatásban?

A társadalmi mozgalmak részéről természetesen igen! Az utóbbi hetekben láthattuk, hogy számos mozgalom, amely eddig sohasem támogatott egy politikai pártot, most a Sziríza érdekében átlépte ezt a határt! Ez a támogatás, főleg az EU nagy országait illetően, még igen fontos lehet. Ha a nagy német szakszervezetek, mint a DGB vagy a Verdi nyíltan támogatásukról biztosítanák a Szirízát és közölnék a CDU-SPD kormánnyal, hogy „el a kezekkel Görögországtól”, az azért hatna. Az Unió kívüli országokat illetően nem elképzelhetetlen, hogy lesznek kormányok, melyek merőben opportunisták miatt támogatni fogják Görögországot, elsősorban persze Oroszországra gondolok. Ha Oroszország hajlandó lenne néhány milliárd eurónyi alacsony kamatú kölcsönt nyújtani feltételek nélkül, az segíthetne Görögországon. Persze én is azt gondolom, hogy jobb volna, ha ezt más kormány tenné meg. Tíz évvel ezelőtt Hugo Chavez alighanem maga jelentkezett volna, de ma Venezuelának nincsenek erre pénzügyi eszközei.

Van egy kérdés, amely nagyon izgatja a közgazdászokat: a Sziríza által képviselt szakítás az eddigi politikákkal lehetséges az euró-zónán belül maradván? Mit gondol erről?

Ej, hát meglátjuk! A Szirízának van egy remek formulája: „semmi áldozatot az euróért”, mert az nem érdemli meg. A Sziríza nem fogja maga javasolni, hogy kilépjen az ország az euró-zónából, elsősorban azért mert a görögök nagy része nagyon is ragaszkodik a közös európai pénzhez. Ehhez még hozzátehetjük, hogy a kilépésnek csak akkor lenne értelme, ha köztulajdonba veszik a bankokat és sikerült kemény ellenőrzés alatt tartani a tőke áramlását – éppen ez magyarázza a Sziríza balszárnyának is a visszafogottságát ebben a kérdésben. És persze arról is szó van, hogy egy ilyen lépés csak élezné a konfliktust Európával.

A kormány számára ennek az lenne az értelme, hogy lehetőség nyílna számukra a Nemzeti Bank felé való eladósodásra, immár az új valutában. Mindez azzal a feltétellel persze, hogy a lakosság megőrzi a bizalmát ebben az „új drachmában”. Emellett el lehet képzelni egy ún. redisztributív pénzügyi reformot is: azaz, hogy a régi és az új pénz között létező átváltási arány a tranzakció volumenétől függjön [azaz aki több pénzt vált át, az rosszabb átváltási kulccsal tehetné ezt meg]. Ezzel kedvezőbb helyzetbe lehetne hozni a szegényebbeket. Erre egyébként már volt is példa a második világháború utáni Belgiumban: ez egyébként jó eszköz az infláció féken tartására is.

Ezzel szemben egy esetleges valuta-leértékelés abból a célból, hogy kedvezőbb helyzetbe hozzuk a görög kivített, igen kockázatos lenne a görög lakosság vásárlóereje számára. És persze ezáltal

továbbra is a versenyképesség logikáján belül maradunk.

Az euró-zóna államainak semmi érdekük sem fűződik Görögország kizárásához.

Ez így van, kivéve akkor, ha politikai célzatú büntetésként kezeljük. Megmutatjuk, hogy hogyan jár mindenki, aki lázadni merészel... Egyébként a kizárásnak nincsenek megfelelő jogi mechanizmusai se!

A mostani kontextusban a Sziríza intézkedései bátrak, de hát azért mégiscsak arról van szó, hogy egy korábbi helyzetbe akarják visszavezetni az országot, nincs szó igazi progresszióról. Meg persze ott van az európai New Deal ötlete is.

Milyen igazában a Sziríza politikai programja?

Őszintén szólva ezt én is gyakran megkérdézem magamtól. De hát pár hónap múlva úgy is választ tudunk majd adni erre a kérdésre. Ezidáig arról volt szó, hogy visszatérünk egy némileg szociálisabb államhoz. De még mindig igen távol vagyunk a válságot megelőző helyzettől! Most túllépve magán a Szirízán, régi aggodalmam, hogy az európai radikális baloldal képtelen arra, hogy az irányított kapitalizmus horizontjain túlmutató hatalmi alternatívát dolgozzon ki. Persze az erőviszonyok enyhén szólva nem kedvezőek, a szociális jogok visszaállítása pedig kétségkívül egy lépés előre. De hát annyi áldozatot hoztak népeink! A kapitalizmus olyan tisztán megmutatta, hogy milyen világba vezet minket, hogy igencsak ideje volna esélyt adni egy emancipatorikus vagy szocialista, nevezzük ahogy akarjuk, programnak, mely értelmében véget vetünk a társadalmi igazságtalanságoknak és a népnek valódi lehetőséget adunk arra, hogy részt vegyen a politikai és gazdasági döntések meghozatalában. Egyszerűen igen sajnálatosnak találom, hogy ennyi szenvedés, ennyi erőfeszítés végeredménye csak egy kissé javított kapitalizmus legyen. Természetesen ezt az átalakulást a nép támogatásával, a maga ritmusában lehet csak véghezvinni. A Szirizát azért választották meg, hogy visszahozzon némi társadalmi igazságosságot, nem azért, hogy végrehajtsa egy radikális emancipatorikus programot. De hogy utóbbi mellé állítsuk egyszer a népet, mégiscsak prezentálni kellene számára egy ilyen irányba mutató tervet, perspektívát. Itt mind az elvek, mind a konkrét javaslatokat illetően komoly lemaradásban vagyunk.

Az eredeti cikk elérhető itt:

http://www.lecourrier.ch/127395/syriza_un_grain_de_sable_dans_l_engrenage Syriza: «Un grain de sable dans l'engrenage»

Fordította: Balázs Gábor

[válság](#) [görögország](#) [európai unió](#) [adósság](#)